

**НАУКОВІ ЗАПИСКИ
НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ
«ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»**

Серія «Філологічна»

Збірник наукових праць

Випуск 59

Острог
Видавництво Національного університету «Острозька академія»
2015

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.
Н 34

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Острозька академія»
(протокол № 3 від 29 жовтня 2015 року)*

*Збірник затверджено постановою президії ВАК України
від 22 квітня 2011 року № 1-05/4*

Редакційна колегія:

Архангельська А. М., доктор філологічних наук, професор;
Білоус П. В., доктор філологічних наук, професор;
Вокальчук Г. М., доктор філологічних наук, доцент;
Пасічник І. Д., доктор психологічних наук, професор;
Поліщук Я. О., доктор філологічних наук, професор;
Тищенко О. В., доктор філологічних наук, професор;
Хом'як І. М., доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВШ України;
Яворська Г. М., доктор філологічних наук, професор.

Н 34

Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»: збірник наукових праць / укладачі: І. В. Ковальчук, Л. М. Коцюк. – Острог: Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. – Вип. 59. – 274 с.

У збірнику містяться статті, присвячені проблемам сучасного мовознавства та порівняльного літературознавства, а також методиці навчання іноземних мов. Збірник рекомендовано науковцям, викладачам, студентам-філологам і всім, хто цікавиться філологічною наукою.

УДК 81. 161. 2+
81. 111
ББК: 81. 2 Укр. +
81. 2 Англ.

*Адреса редколегії:
35800, Україна, Рівненська обл., м. Острог, вул. Семінарська, 2,
Національний університет «Острозька академія»,
факультет романо-германських мов*

© Видавництво Національного університету
«Острозька академія», 2015

є достатньо компетентним не тільки в мовному, але й в соціокультурному кодї відправника повідомлення – носія мови; це вимагає від студентів досягнення високого рівня не тільки мовної підготовки, але й відповідних фонових знань» [4, 77]. У процесі викладання іноземної мови необхідно знайомити студентів із національними, соціокультурними реаліями та моделями поведінки носіїв мови, що вивчається.

Таким чином, проаналізувавши особливості використання технічних засобів навчання на різних етапах вивчення іноземної мови ми дійшли висновків, що найважливішим завданням викладача при роботі зі студентами немовних спеціальностей є підвищення мотиваційної складової, за рахунок залучення емоцій до виконання тих чи інших завдань, а також створення ситуацій інтересу. З огляду на психофізіологічні особливості студентів технічних спеціальностей краще застосування іншомовного комунікативного матеріалу відбувається при умові візуальної, аудитивної та тактичної презентації нового матеріалу. Технічні засоби навчання забезпечують передачу мовної, мовленнєвої та соціокультурної інформації студентам, сприяють використанню аудіовізуальної здогадки та створюють умови для саморозвитку та самонавчання.

Подальшим нашим завданням є дослідження використання Інтернет ресурсів у навчальних цілях, а також підбір автентичних навчальних відео курсів для роботи зі студентами немовних спеціальностей на різних етапах вивчення іноземної мови.

Література:

1. Арістова Н. О. Вплив індивідуальних відмінностей видів пам'яті на вибір структурних компонентів технології формування мотивації вивчення іноземної мови у вищих нелінгвістичних навчальних закладах / Збірник наукових праць «Теоретичні питання культури освіти та виховання». – 2011. – № 44. – С. 49–54
2. Звегинцев В. А. Очерки по общему языкознанию / В. А. Звегинцев. – М. : Либроком, 2009. – 384 с.
3. Зимняя И. А. Психологические аспекты обучения говорению на иностранном языке: пособие для учителей средней школы / И. А. Зимняя. – М. : Просвещение. – 2007. – 159 с.
4. Лущик М. В. Застосування відеофонограми у навчанні студентів англійського монологічного мовлення / М. В. Лущик // Збірник наукових праць «Теоретичні питання культури освіти та виховання». – К. : КНЛУ, 2011. – № 44. – С. 75–78
5. Стрілець С. І. Технічне оснащення в сучасній вищій школі (електронні засоби навчання) [Електронний ресурс] / С. І. Стрілець // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. – 2013. – Вип. 108. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/VchdpuP_2013_1_108_8.pdf

УДК 811.133.1'38'42

І. І. Єрмоленко,

Київський національний лінгвістичний університет, м. Київ

ЛІНГВОПОЕТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЕПІГРАФІВ У ДЕТЕКТИВНИХ ТЕКСТАХ ДАНИЕЛЯ ПЕННАКА

У статті розглянуто лінгвопоетичну своєрідність епіграфів у детективних творах Данієля Пеннака. З'ясовано роль епіграфів до всього твору та епіграфів до окремих розділів у структурно-композиційній організації детективного тексту. Залучено методіку семного аналізу та комплексного лінгвістичного аналізу елементів епіграфів. Особлива увага приділена дослідженню функціонування удаваних епіграфів у детективних текстах Данієля Пеннака.

Ключові слова: детективний текст, епіграф, удаваний епіграф, лінгвопоетичний аналіз.

LINGUOPOETIC FEATURES OF EPIGRAPHS IN THE DETECTIVE TEXTS OF DANIEL PENNAC

The article deals with the linguopoetic peculiar features of the epigraphs of the detective works of the modern French writer Daniel Pennac. It is performed a complex linguistic analysis of the epigraphs, it was especially involved the method of the componential analysis of the lexical units of the epigraphs. Special attention is paid to the study of functioning of the sham epigraphs to the chapters of the detective novels. It is shown the semantic relationship of the epigraph and the text as well as with the title of the given literary work. It is also revealed the relationship of the sham epigraphs to the chapters with the texts of these chapters as well as with the titles of these chapters. It is clarified the role of the epigraphs to the entire texts of the detective works of Daniel Pennac. There are defined the main functions of the sham epigraphs to the individual chapters of the detective works of Daniel Pennac. It is revealed in what way the epigraphs as well as the sham epigraphs to the texts of Daniel Pennac contribute to the realization of the pragmatic intention of the author. It is found it what way the reader can grasp the ideological content of the epigraph.

Key words: detective text, epigraph, sham epigraph, linguopoetic analysis.

ЛИНГВОПОЭТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ЭПИГРАФОВ В ДЕТЕКТИВНЫХ ТЕКСТАХ ДАНИЕЛЯ ПЕННАКА

В статье рассмотрены лингвопоэтическое своеобразие эпиграфов в детективных произведениях Даниэля Пеннака. Выяснена роль эпиграфов ко всему произведению и эпиграфов к отдельным разделам в структурно-композиционной организации детективного текста. Привлечено методіку семного анализа и комплексного лингвистического анализа элементов эпиграфов. Особое внимание уделено исследованию функционирования мнимых эпиграфов в детективных текстах Даниэля Пеннака.

Ключевые слова: детективный текст, эпиграф, мнимый эпиграф, лингвопоэтический анализ.

Детективний текст постійно видозмінюється та еволюціонує відповідно до розвитку суспільства, що зумовлює сталий інтерес науковців різних галузей до детективних текстів. Детективні твори Данієля Пеннака належать до французької постмодерністської літератури останніх десятиріч. Вони зацікавили таких західних науковців як С. Леблонд [6], Д. Платтен [7], Ж.–К. Рідон [8], К. Стотт [9], проте означені розвідки стосувалися здебільшого літературознавчої [7; 8] і культурологічної [6; 9] проблематики. Відсутність комплексного лінгвопоетичного дослідження «чорного детективу» Данієля Пеннака з урахуванням жанрової специфіки, а також загальне спрямування сучасної лінгвістичної науки на дослідження художнього тексту зумовлює **актуальність** теми нашого дослідження.

Метою нашої наукової розвідки є визначення специфіки епіграфів до детективних текстах Данієля Пеннака у лінгвопоетичному ракурсі. Реалізація мети передбачає виконання таких **завдань**: з'ясувати роль епіграфа у тексті, виокремити особливості функціонування епіграфів у тексті Данієля Пеннака, схарактеризувати епіграфи перед до всього тексту, а також епіграфи до окремих розділів детективів.

Особливе місце в семантико-стилістичній структурі тексту, в його композиції займають так звані «сильні позиції». Ми поділяємо думку І. В. Арнольд про те, що ефективним засобом затримати увагу читача на важливих за значенням моментах і комбінаторних прирошеннях смислу є розміщення їх у сильну позицію, тобто на таке місце в тексті, де вони психологічно особливо помітні [1, с. 46]. Такими сильними позиціями виступають заголовок, початок і кінець твору. Вони привертають особливу увагу адресата, роблять значний внесок у процес інтерпретації твору.

У детективних творах Даніеля Пеннака епіграфу надається особливе місце у структуруванні твору. Епіграф являє собою складову частину сильної позиції художнього твору. Він має фіксоване положення в тексті, а саме, між заголовком і текстом твору, а також, опціонально, перед текстом конкретного розділу. Епіграф – це явний авторський знак, який указує адресату шлях до інтерпретації тексту. Епіграф створює складний образ, розрахований на сприйняття також і його контексту, з якого епіграф узятий.

Епіграф розглядається як комунікативний знак, сутність якого створюється і виявляється тільки в процесі функціонування, а функціонуванням епіграфа вважається його включення в структуру генетично чужого для нього тексту [3, с. 60].

Епіграф являє собою різновид цитати, а саме передтекстову цитату, згідно зі структурно-функціональним підходом [4]. Як передтекстова цитата епіграф відрізняється від внутрішньотекстової цитати. Епіграфу детективних романів Даніеля Пеннака властива автосемантичність, тобто структурна і семантична завершеність. Її сигналами є винесення тексту епіграфа за рамки основного тексту, розміщення на окремій сторінці, написання особливим шрифтом, наявність підпису автора, назви тексту-джерела. Водночас епіграф характеризується синсемантичністю, тобто смисловою співвіднесеністю з текстом. Головна особливість епіграфа як передтекстової цитати – це автосинсемантичність, тобто одночасна співвіднесеність з двома текстами [2, с. 224].

Структурно-композиційна близькість епіграфа й тексту детективних творів Пеннака підтримується лексичною подібністю або єдністю стилістичної тональності, що можна продемонструвати на прикладі детективної новели «*Des chrétiens et des Maures*». Епіграфом до твору є цитата з повісті Германа Мелвілла «Писар Бартлбі»: *I would prefer not to*. Використання англійської мови, мови-оригіналу джерела епіграфу, утруднює сприйняття смислу епіграфу адресатом, інтерпретація останнього стає можливою лише під час прочитання твору. Авторський задум розкривається у першому розділі новели, який називається *Bartlebisme*, тобто містить посилання на епіграф. Англійська конструкція *I would prefer* актуалізується у французькому тексті шляхом багаторазових повторів французького відповідника такої граматичної конструкції:

– *Je préférerais mon papa, répondit le Petit sans toucher à son potage.*

Ce conditionnel présent hanta ma nuit.

Je préférerais.

Le Petit avait bien dit : « Je préférerais mon papa » (Pennac, CM, 15).

Актуалізація епіграфа отримує відображення також у повторі конструкцій, близьких за значенням: *Je veux mon papa* (ibid., 11); відмітимо, що ця фраза повторюється 5 разів у першому розділі. Автор фокусує увагу на різниці у значенні граматичної конструкції індикативу та умовного способу теперішнього часу, підкреслюючи категоричність останньої. Таким чином, за допомогою епіграфу автор звертає особливу увагу читача на відтінки значення, які виникають унаслідок граматичних трансформацій, отже, епіграф поглиблює розуміння тексту адресатом.

До роману «*Au bonheur des ogres*» автор підібрав три епіграфи, два з них взяті з філософського твору Рене Жирара «*Le bouc émissaire*»:

1. *Pour attirer le petit Dionysos dans leur cercle, les Titans agitent des espèces de hochets. Séduit par ces objets brillants, l'enfant s'avance vers eux et le cercle monstrueux se referme sur lui. Tous ensemble, les Titans assassinent Dionysos ; après quoi ils le font cuire et ils le dévorent* (Pennac, BO, 7).

2. *[...] les fidèles espèrent qu'il suffira qu saint d'être là [...] pour qu'il soit frappé à leur place* (ibid., 7).

Третій епіграф є цитатою комічного актора, режисера, продюсера і письменника Вуді Аллена:

3. *Les méchants ont sans doute compris quelque chose que les bons ignorent* (ibid., 7).

Беручи до уваги факт, що головний герой роману працює у якості цапа відбивала в одному з паризьких магазинів, можна зробити висновок, що звернення автора до філософської інтерпретації феномену цапа відбивайла, реалізоване в епіграфі, спонукає адресата до більш глибокого осмислення цього питання в інтертекстуальній площині за межами сюжету твору. Перший епіграф, у якому йдеться про заманювання (*attirer le petit Dionysos*), вбивство (*les Titans assassinent Dionysos*), приготування (*ils le font cuire*) і пожирання (*ils le dévorent*) маленького Діоніса Титанами, семантично співвідноситься із заголовком роману «*Au bonheur des ogres*» завдяки дієсловам *cuire* v.t. – «rendre un aliment propre à la consommation en le soumettant à l'action de la chaleur» [5] і *devorer* v.t. – «manger avec voracité, goulûment, engloutir, en parlant de quelqu'un» [5], які належать до того ж лексико-семантичного поля, що й іменник *ogre*, наявний у заголовку. Іменник *ogre* може виступати актантом дій, виражених дієсловами *cuire* і *devorer*, що тематично пов'язує заголовок роману з епіграфом.

Третій епіграф стосується вічної проблеми добра і зла. Він не тільки спонукає адресата до філософських роздумів, а й актуалізується у тексті за допомогою повтору наявних у ньому лексичних одиниць: *Pas de doute, il a un don, Sainclair ? Il a compris un truc que je ne comprendrai jamais* (ibid., 39). Перифраз цитати, поданої у епіграфі, надає адресату можливість зрозуміти і певним чином натякає, як саме слід сприймати персонаж Сенклера, про якого йдеться у тексті. Суб'єкт дії головного речення, виражений особовим займенником *il*, який позначає Сенклера, співвідноситься з суб'єктом дії головного речення епіграфу, позначеним іменником *les méchants*. Отже, адресат відносить персонаж Сенклера до розряду негативних персонажів. Суб'єкт дії підрядного речення, виражений займенником *je*, який позначає оповідача, співвідноситься з суб'єктом дії підрядного речення епіграфу, вираженого іменником *les bons*, що дозволяє адресату розцінювати оповідача як позитивного персонажа. Отже, в цьому разі епіграф допомагає читачу інтерпретувати подальший текст відповідно до прагматичного задуму автора.

Характерним для Пеннака є використання так званих удаваних епіграфів, тобто епіграфів, узятих із власного тексту [2, с. 236]. Автор поміщає удавані епіграфи не перед текстом у цілому, а перед розділом тексту, починаючи з другого роману серії.

Так наприклад, епіграфом до другого розділу роману «*La fée sarabine*» є репліка:

– *Pleurez, Malaussène, pleurez de façon convaincante : soyez un bon bouc* (Pennac, FC, 77).

Під час прочитання тексту читачу невідомо, хто саме висловлює цю репліку, проте наявність у реченні прізвища головного героя (*Malaussène*) дозволяє припустити, що ця репліка має безпосереднє відношення до тексту детективу. Цей факт підтверджується наявністю лексеми *bouc* (козел), тут мається на увазі *bouc émissaire* (цап відбивайло), яка позначає рід діяльності Бенжамена Малосена. Причому читач, знайомий з попереднім романом серії, володіє пресупозицією, що Малосен є цапом відбивайлом як на роботі, так і у повсякденному житті. Репліка є спонукальним реченням, дієслова

Pleurez, soyez ужито у формі наказового способу другої особи множини, що виражається дієслівним закінченням *-ez*. Епіграф не містить інформації про те, хто саме звертається до Малосена, отже, це може бути будь-хто, сам автор, або один із персонажів твору. Припущення, що до Малосена звертається хтось із персонажів, інтригує читача, сприяє його зацікавленості у прочитанні розділу, щоб дізнатись, хто є адресантом репліки. В процесі читання розділу читач дізнається, що епіграф є уривком з тексту цього ж роману зі сторінки 77:

– *Pleurez, mon cher, pleurez de façon convaincante : soyez un bon bouc* (ibid., 188).

Проте у наведеному вище фрагменті тексту звертання до персонажа передане словосполученням *mon cher*, у якому лексема *cher* adj. – « qui est l'objet d'un grand attachement ou qui occupe une place privilégiée » [5] актуалізує значення знайомства між людьми, а також поважного ставлення начальниці до персонажа. У репліці начальниці немає звернення на ім'я, тому ще вона є частиною діалогу, і адресат очевидний. Епіграф містить прізвище персонажа, що, на нашу думку, виконує дві функції. По-перше, завдяки прізвищу читач одразу розуміє, до кого звернена репліка, вирвана з контексту. По-друге, звертання, виражене прізвищем у комбінації з дієсловом другої особи множини, може служити формулою звертання від адресанта, який не є близьким знайомим адресата, а отже, адресантом зазначеного звертання може бути автор роману. Припущення, що до героя звертається сам автор тексту, може служити показником суб'єктивної модальності автора, який вносить свій коментар, спонукаючи персонажа старанно виконувати його обов'язки. Оскільки професійні обов'язки героя займають другорядне значення у сюжеті цього детективу, читач розуміє, що йдеться не лише про роботу Малосена, а і про його соціальну роль.

Епіграфом до третього розділу роману є мікродіалог:

– *Dites-moi, Pastor, comment vous y prenez-vous, pour faire avouer de pareilles crapules ?*

– *En y mettant un peu d'humanité, monsieur* (ibid., 207).

Перша репліка адресована інспектору Пастору, адресант невідомий, проте він звертається до Пастора на ви, про що свідчить уживання дієслів у другій особі множини: *Dites, prenez-vous*. Репліка-відповідь Пастора містить звертання *monsieur* n.m. – « titre qu'on donne aux hommes quand on s'adresse à eux ou quand on parle d'eux » [5]. Із попередніх розділів читачу відомо, що Пастор звертається за допомогою лексеми *monsieur* до комісара Кудріє, а комісар Кудріє звертається до Пастора на ви. Отже, можна припустити, що епіграф є фрагментом діалогу між двома персонажами, який міститься в наступному розділі. Така інтерпретація зацікавлює читача, стимулює його інтерес до прочитання розділу, оскільки в епіграфі йдеться про метод здобуття зізнань, яким користується інспектор Пастор, і суть якого досі залишається таємницею для інших персонажів, а також і для читача. Отже, епіграф містить натяк на розгадку інтриги, дає читачу надію скоро дізнатися відповідь і задовольнити цікавість, тим самим спонукаючи його до прочитання розділу.

Зазначимо, що після прочитання розділу з'ясовується, що такого діалогу в тексті немає. Отже, з інспектором Пастором розмовляє хтось інший. Ми вважаємо, що це автор, оскільки комуніканти спілкуються на ви, звертання *monsieur* свідчить про те, що комуніканти не є близькими знайомими, або про те, що діалог має формальний характер. У епіграфі запитання автора виражає запитання, яке цікавить читача, отже, автор зближується з читачем тексту, задаючи питання ніби від його імені. При цьому мікродіалог реалізує суб'єктивну модальність автора, яка розкривається у семантичному аналізі фрагменту. У відповіді Пастора ужито лексему *humanité* n.f. – « disposition à la compréhension, à la compassion envers ses semblables, qui porte à aider ceux qui en ont besoin » [5], яка актуалізує значення розуміння (compréhension) та співчуття (compassion). Ці семи підсилюється на фоні ужитого у запитанні іменника з протилежним значенням *crapule* n.f. – « individu sans moralité, capable des pires bassesses ; canaille » [5], який позначає аморальну людину (individu sans moralité), здатну на найгіршу підлість (capable des pires bassesses). Отже, відповідь інспектора Пастора констатує, що при роботі, а саме при допитах злочинців треба підключати свою гуманність. Ця відповідь має авторитет, оскільки на момент прочитання епіграфу читачу відомо, що Пастор завжди отримує зізнання від злочинців завдяки своєму таємному методу, про який ніхто не знає, а отже, цей метод беззвідмовно працює. Також із попереднього тексту стає очевидним, що поліцейські обходяться з підозрюваними іншим чином.

У романі « *La petite marchande de prose* » епіграфи до заголовків пов'язані з назвами заголовків, деталізують і більш глибоко розкривають їх зміст. Так, наприклад, другий розділ роману має назву « *Clara se marie* », а епіграфом є автоцитата з тексту розділу: *Je ne veux pas que Clara se marie* (Pennac, PMP, 33). Епіграф є складним реченням, у якому підрядне речення повторює заголовок, але виражене формою Subjonctif présent (*que Clara se marie*), воно слідує за головним реченням, у якому дієслово *vouloir* v.t. – « désirer quelque chose, souhaiter que quelque chose se produise » [5] у заперечній формі виражає небажання мовця, у нашому разі – оповідача Бенжамена Малосена, – того, щоб Клара (його сестра) виходила заміж. Таким чином семантичне значення епіграфа розширює семантичний зміст заголовка до розділу, надає читачеві більшої інформації для того, щоб здогадатися, про що йдеться у розділі, звертає його увагу на основну ідею.

Третій розділ роману носить назву « *Pour consoler Clara* », і перед ним поміщено епіграф, який є цитатою з тексту розділу:

– *Et quels sont vos projets, monsieur Malaussène ?*

– *Consoler Clara* (ibid., 79).

Як і у попередньому розділі, епіграф розкриває зміст заголовку до розділу, надає читачеві можливість більш точно передбачити, про що саме йтиметься у розділі. Завдяки інформації у епіграфі, а саме звертання, яке міститься у питальному реченні – *monsieur Malaussène*, стає очевидним, хто є актантом дії, вираженої у репліці-відповіді, і читач розуміє, що виконувати дію, яка еспліктується у заголовку розділу (*consoler Clara*), буде Малосен, і центральними подіями розділу будуть його намагання втішити сестру, яка втратила нареченого.

Таким чином зосереджується увага читача на ключовій ідеї кожного розділу, до того ж, на нашу думку, не слід виключати ігрового елементу в епіграфах Пеннака, метою якого є заінтригувати читача у прочитанні розділу.

Осмилення ж ідей автора, виражених епіграфом перед розділом роману, можливе тільки ретроспективно, тобто під час або після прочитання розділу. Осягнути сенс епіграфів, поміщених перед текстами детективів, а також на початку розділів, можливо лише у процесі ознайомлення з текстом твору, що сприяє реалізації прагматичного наміру автора.

Подальше дослідження планується у напрямку аналізу структурно-композиційних і комунікативно-прагматичних особливостей детективних творів Данієля Пеннака.

Література:

1. Арнольд И. В. Интерпретация художественного текста : типы выдвижения и проблема экспрессивности / Ирина Владимировна Арнольд // Экспрессивные средства английского языка. – Л. : ЛГПИ, 1975. – С. 11–46.
2. Беляева Н. В. Поэтика эпиграфа в русском романе : интертекстуальные аспекты / Н. В. Беляева // Русская литература. Исследования. [сб. науч. трудов] – К. : Киевский университет, 2004. – Вып. 5. – С. 233–243.

3. Кузьмина Н. А. Эпиграф в коммуникативном пространстве художественного текста / Н. А. Кузьмина // Вестник Омского университета. – Омск, 1997. – Вып. 2. – С. 60–63.
4. Попова Е. Н. Эпиграф как вид предтекстовой цитаты / Е. Н. Попова // Категории текста: [сб. науч. тр.]. – М. : МГПИИЯ им. М. Тореца, 1984. – Вып. 228. – С. 195–206.
5. Dictionnaire Larousse : définitions, expressions, synonymes & antonymes, difficultés, citations [Електронний ресурс]. – Режим доступу до словника : http://www.lexilogos.com/francais_langue_dictionnaires.htm
6. Leblond S. L'univers carnavalesque de Daniel Pennac dans La petite marchande de prose et autres romans de la saga des Malaussène / Stéphane Leblond. – Univ. Laval. Québec. – 2010. – 90 p.
7. Platten D. The impact of the contemporary roman noir [Електронний ресурс] / Michael Bishop, Christopher Elson // French prose in 2000. – Rodopi, 2002. – 272 p. – Режим доступу до книги : <http://books.google.ru/books?id=7XXnRMw1qQMC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false>
8. Ridon J.-X. Mémoire, récit et contamination dans La Fée Carabine de Daniel Pennac / Jean-Xavier Ridon // L'Esprit Créateur, 1997. – V. 37. – No. 3. – P. 50–60.
9. Stott C. A. Belleville rouge, belleville noir, belleville rose : représentation d'un quartier parisien depuis le Moyen Age jusqu'à l'an 2000 / Carolyn Anne Stott. – The Univ. of Adelaide. – South Australia. – 2008. – 376 p.

Список джерел ілюстративного матеріалу:

10. CM : Pennac D. Des Chrétiens et des Maures / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1996. – 92 p.
11. BO : Pennac D. Au bonheur des ogres / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1985 – 288 p.
12. FC : Pennac D. La fée carabine / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1987 – 340 p.
13. PMP : Pennac D. La Petite Marchande de Prose / D. Pennac. – P. : Ed. Gallimard, 1989. – 408 p.

УДК 811.581.11:81'367.7

К. А. Завертайло,
Уханський Університет

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ СПОЛУЧНИКІВ «ЧИ»/«ИЛИ»/«或者»/«还是» ТА ПРАВИЛА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНСЬКІЙ, РОСІЙСЬКІЙ ТА КИТАЙСЬКІЙ МОВАХ

Основною метою даного дослідження є порівняння сполучників «чи»/«или»/«或者»/«还是» в українській, російській та китайській мовах. Це є необхідним для кращого розуміння семантичних, синтаксичних та прагматичних відмінностей названого сполучника. Дане дослідження може значно полегшити процес вивчення мови україномовними або російськомовними студентами, а також допоможе звернути увагу на основні відмінності у використанні цього сполучника в усному мовленні та на письмі. Враховуючи усі граматичні та лексичні особливості сполучника «чи», викладачі китайської мови можуть ефективніше побудувати систему його впровадження в навчальну програму.

Ключові слова: порівняльний аналіз, сполучник «чи», вивчення китайської мови, україномовні студенти, російськомовні студенти

Comparative analysis on the conjunctions «чи»/«или»/«或者»/«还是» («or») and its usage in Ukrainian, Russian and Chinese languages

Conjunction «or» is commonly used in the written language, as well as in spoken, but the principles of using it are different in Ukrainian, Russian and Chinese languages. The main aim of this research is to compare the usage of this conjunction in these three languages in order to understand semantic, syntactic and pragmatic differences of this conjunction. This research can significantly simplify the process of learning the language by Ukrainian or Russian students. It can also draw attention to the main differences between using this conjunction in the written and spoken language. Teachers of Chinese can take into the consideration all the grammatical and lexical peculiarities of the coordinating conjunction «or» while introducing it to the students.

Keywords: comparative analysis, conjunction «or», learning Chinese language, Ukrainian-speaking students, Russian-speaking students.

Сравнительный анализ союзов «чи»/«или»/«或者»/«还是» и правила его использования в украинском, русском и китайском языках

Основной задачей даного исследования является сравнительный анализ союза «чи»/«или»/«或者»/«还是» в украинском, русском и китайском языках. Это необходимо для лучшего понимания семантических, синтаксических и прагматических отличий даного союза. Это исследование может значительно облегчить процесс изучения языка украиноязычными или русскоязычными студентами, а также поможет обратить внимание на основные отличия использования этого союза в устной и письменной речи. Учитывая все грамматические и лексические особенности союза «или», преподаватели китайского языка могут эффективнее построить систему его ввода в учебную программу.

Ключевые слова: сравнительный анализ, союз «или», изучение китайского языка, украиноязычные студенты, русскоязычные студенты

Постановка проблеми: Загальновідомо, що у процесі вивчення нової мови, студенти дуже часто звертаються до рідної мови, щоб запозичити граматичні структури або лексичні відповідники. Це може стати причиною помилок в усному мовленні та на письмі, оскільки певні граматичні явища існують лише в одній мові, але відсутні в іншій, або існують в обох мовах, але правила використання значно відрізняються. Як, наприклад, у випадку із єднальним сполучником «чи»: в китайській мові існує два сполучника «或者» і «还是», але в українській та російській мовах у цих двох сполучників є лише один відповідник. Таким чином, якщо вчитель у процесі викладання не пояснює чіткої різниці між двома китайськими сполучниками, то випадки неправильного використання «或者» і «还是» будуть типовими.

Актуальність роботи: Кількість україномовних та російськомовних студентів, які вивчають китайську мову, невпинно зростає, а спеціальність викладача китайської мови та літератури щороку набуває популярності, тому актуальність компаративних досліджень української, російської та китайської мов є очевидною. Якщо під час навчального процесу викладач пояснює відмінності між схожими сполучниками поверхнево, не освітлюючи усі аспекти семантичних, синтаксичних та прагматичних відмінностей, то студенти не зможуть використати свої знання у певних мовних ситуаціях. Єднальний сполучник «чи» є одним з основних слів, які студенти зазвичай мають опанувати протягом перших двох років навчання. Детальне роз'яснення його значення та функцій може значно допомогти краще зрозуміти семантику, синтаксис та прагматику китайської мови, а також відмінність між цими трьома мовами в цілому.